

حقوق جزای عمومی

(جلد دوم)

جرم و مسئولیت کیفری

همدی سلطانی

عضویت علمی دانشگاه

مطبعه
و اد

سرشناسه	: سلطانی، مهدی، ۱۳۵۸-
عنوان و نام پدیدآور	: حقوق جزای عمومی / مهدی سلطانی.
مشخصات نشر	: تهران: دادگستر، ۱۳۹۱-
مشخصات ظاهری	: ج.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۲-۲۶۲۶-۹۳-۹: ۶۲۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۲-۲۶۲۶-۹۱-۵
وضعیت فهرست نویسی	: ۱۰: ۱۲۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۲-۲۶۲۶-۹۲-۲: ج. ۲.
یادداشت	: فیبا
یادداشت	: ج. ۲: (چاپ اول: ۱۳۹۱) (فیبا).
موضوعات	: کتابنامه
	: ج. ۱: جرم، عناصر و انواع آن. - ج. ۲: مجرم و مسئولیت کیفری
موضوع	: حقوق جزا
موضوع	: قانون کیفری
موضوع	: جرم شناسی
رده بندی دکره	: ۱۳۹۱ ح ۷۷ س/ ۴/ ۱۵/ ۴۵۰
رده بندی دیوید	: ۳۳۵
شماره کتابشناسی ملی	: ۲۶۲۶۸۵۲

حقوق جزای عمومی (جلد دوم)

مجرم و مسئولیت کیفری

مهدی سلطانی

عضو هیئت علمی دانشگاه

ناشر: انتشارات دادگستر

چاپ اول: پاییز ۱۳۹۱

شمار: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۱۲۰۰۰ تومان

شابک: ۹۷۸-۹۶۲-۲۶۲۶-۹۲-۲

دوره: ۹-۹۳-۹۷۸-۹۶۲-۲۶۲۶

دفتر مرکزی انتشارات: تهران، میدان حضرت ولی عصر (عج)، بلوار کشاورز،

ابتدای خیابان فلسطین، کوچه شهید ذاکری، بن بست سوم، پلاک ۶

تلفن ۸۸۹۰۳۳۶۵ - ۸۸۹۰۵۳۶۰ فکس ۸۸۹۱۰۳۳۳

نشانه‌های اختصاری

ق.ا.	قانون اساسی جمهوری اسلامی ایران.
ق.ا.د.ک.	قانون آیین دادرسی دادگاه‌های عمومی و انقلاب در امور کیفری، مصوب ۱۳۷۸/۶/۲۸.
ق.ا.ت.	قانون اقدامات تأمینی، مصوب ۱۳۳۹/۲/۱۲.
ق.ر.م.ا.	قانون راجع به مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۶۱/۷/۲۱.
ق.م.ا.	قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۷۰/۹/۷ با اصلاحات و الحاقات بعدی.
ق.م.ا.ج.	قانون مجازات اسلامی، مصوب ۱۳۹۰/۹/۲۷.
ق.م.ج.ن.م.	قانون مجازات جرایم نیروهای مسلح، مصوب ۱۳۸۲/۱۰/۹.
ق.م.ع. ۱۳۰۴	قانون مجازات عمومی، مصوب ۱۳۰۴/۱۱/۷.
ق.م.ع. ۱۳۵۲	قانون مجازات عمومی، مصوب ۱۳۵۲/۳/۷.
ق.م.	قانون مدنی، مصوب ۱۳۰۷/۲/۱۸، ۱۳۱۴/۱/۲۰ و ۱۳۱۴/۷/۱ و اصلاحات و الحاقات بعدی آن.
آ.ا.ن.م.	آیین‌نامه انضباطی نیروهای مسلح جمهوری اسلامی ایران، مؤید ۱۳۶۹/۱۰/۲۰ فرماندهی کل قوا.

فهرست مطالب

مقدمه	۱۳
-------	----

فصل یکم

اصول مسئولیت کیفری

۱-۱- اصول حاکم بر مسئولیت کیفری	۱۷
۱-۱-۱- اصل انسانی بودن مسئولیت کیفری	۱۷
۲-۱-۱- اصل همگانی بودن مسئولیت کیفری	۲۰
۳-۱-۱- اصل انتقال ناپذیری مسئولیت کیفری	۲۱
۴-۱-۱- اصل شخصی بودن مسئولیت کیفری	۲۳
۲-۱- مسئولیت ناشی از فعل غیر	۲۷
۱-۲-۱- مسئولیت کیفری شخص حقوقی	۲۷
۱-۲-۱-۱- نظریه انتفاع	۳۱
۲-۱-۲-۱- نظریه خطر	۳۲
۳-۱-۲-۱- نظریه تقصیر	۳۲
۲-۲-۱- ضمان عاقله	۳۳

فصل دوم

نقش‌های بزهکارانه

۱-۲- مباشرت	۴۱
۱-۱-۲- فاعل معنوی (مباشر معنوی)	۴۲
۲-۲- شرکت در جرم	۴۳

- ۱-۲-۲- پیشینه قانون گذاری ۴۳
- ۲-۲-۲- شرایط تحقق شرکت در جرم ۴۷
- ۱-۲-۲-۲- اقدام به رکن مادی جرم ۴۷
- ۲-۲-۲-۲- انجام جرم از سوی بیش از یک نفر انسان ۴۸
- ۳-۲-۲- وجود رابطه علیت ۵۱
- ۲-۲-۲- آثار شرکت در جرم ۵۲
- ۱-۳-۲-۲- صلاحیت دادگاه رسیدگی کننده ۵۲
- ۱-۳-۲-۲- تقسیم مسئولیت حقوقی ناشی از جرم، میان شرکاء ۵۳
- ۴-۲-۲- عنصر روانی شرکت در جرم ۵۴
- ۵-۲-۲- شرکت در جرم غیر عمدی ۵۴
- ۶-۲-۲- مجازات شرکت در جرم ۵۵
- ۲-۳- معاونت در جرم ۵۶
- ۱-۳-۲- عنصر قانونی معاونت در جرم ۵۷
- ۱-۱-۳-۲- پیشینه قانون گذاری ۵۷
- ۲-۱-۳-۲- نظام های جرم انگاری معاونت در جرم ۶۰
- ۱-۲-۱-۳-۲- نظام معاونت استقلالی ۶۰
- ۲-۲-۱-۳-۲- نظام معاونت استعاره ای (عاریه ای / اکسالی / اشتقاقی) ۶۱
- ۳-۱-۳-۲- تفاوت های معاونت در جرم با شروع به جرم ۶۳
- ۲-۳-۲- عنصر مادی معاونت در جرم ۶۳
- ۱-۲-۳-۲- شرایط تحقق عنصر مادی معاونت در جرم ۶۴
- ۱-۱-۲-۳-۲- تحقق جرم اصلی از سوی مباشر ۶۴
- ۲-۱-۲-۳-۲- انفکاک مباشر و معاون ۶۵
- ۳-۱-۲-۳-۲- تأثیر رفتار معاون در تحقق جرم اصلی ۶۹
- ۴-۱-۲-۳-۲- همزمانی یا تقدم عمل معاون نسبت به عمل مباشر ۷۰

۷۲.....	الف - معاونت در جرم، به صورت ترک فعل
۷۵.....	۲-۲-۳-۲- مصادیق عنصر مادی معاونت در جرم
۷۶.....	۲-۲-۳-۲- تحریک
۷۸.....	۲-۲-۳-۲- ترغیب
۷۸.....	۲-۲-۳-۲- تهدید
۸۰.....	۲-۲-۳-۲- تطمیع
۸۱.....	۲-۲-۳-۲- ۵- دسیسه و فریب
۸۳.....	۲-۲-۳-۲- ۶- سوء استفاده از قدرت
۸۵.....	۲-۲-۳-۲- ۷- تهیه وسایل انجام جرم
۸۶.....	۲-۲-۳-۲- ۸- آراة طریق انجام جرم
۸۷.....	۲-۲-۳-۲- ۹- تسهیل وقوع جرم
۸۷.....	۲-۳-۳-۲- عنصر روانی معاونت در جرم
۸۸.....	۲-۳-۳-۲- ۱- انطباق قصد معاون و مباشر جرم
۹۳.....	۲-۳-۳-۲- معاونت در جرم غیر عمدی
۹۵.....	۲-۳-۳-۲- ۴- پیوستگی معاونت و مباشرت در جرم، از حیث دادرسی
۱۰۰.....	۲-۳-۳-۲- ۵- مجازات معاونت در جرم
۱۰۳.....	۲-۳-۳-۲- ۱- معاونت با مجازات شرعی
۱۰۴.....	۲-۳-۳-۲- ۲- معاونت با مجازات تعزیری در ماده ۱۲۶ ق. مج. ج.
۱۰۴.....	۲-۳-۳-۲- ۳- معاونت های غیر مجرمانه
۱۰۵.....	۲-۳-۳-۲- ۴- معاونت با عنوان جرمی مستقل و مجازاتی مستقل
۱۰۶.....	۲-۳-۳-۲- ۵- معاونت با مجازات مباشرت

فصل سوم

علل رافع مسئولیت کیفری

۱۰۷.....	مقدمه
----------	-------

۱۰۸	۱-۳- کودکی (صفر).....
۱۰۸	۱-۱-۳- آثار عدم مسئولیت کیفری کودک.....
۱۱۱	۲-۱-۳- دلایل عدم مسئولیت کیفری کودک.....
۱۱۲	۳-۱-۳- مسئولیت کیفری کودک در فقه اسلامی.....
۱۱۲	۴-۱-۳- پیشینه قانون‌گذاری در جرایم اطفال در ایران.....
۱۲۱	۵-۱-۳- سن بلوغ.....
۱۲۲	۶-۱-۳- نشانه‌های بلوغ.....
۱۲۵	۷-۱-۳- سن نهمین.....
۱۲۷	۸-۱-۳- مسئولیت مدنی کودک.....
۱۲۹	۲-۳- دیوانگی (جنون).....
۱۳۰	۱-۲-۳- پیشینه قانون‌گذاری.....
۱۳۴	۲-۲-۳- درجات جنون.....
۱۳۷	۳-۲-۳- شرایط جنون رافع مسئولیت کیفری.....
۱۳۷	۱-۳-۲-۳- اختلال تام شعور و قوه تمیز.....
۱۳۷	۲-۳-۲-۳- زوال عنصر روانی جرم.....
۱۳۸	۳-۳-۲-۳- وجود حالت جنون در زمان انجام جرم.....
۱۴۰	۴-۲-۳- حدوث جنون پس از قطعیت رأی محکومیت.....
۱۴۲	۵-۲-۳- همدمی با کودک و دیوانه در انجام جرم.....
۱۴۳	۳-۳- اکراه و مفاهیم مشابه (اجبار، اضطراب، حالت ضرورت و قوه قهریه).....
۱۴۵	پیشینه قانون‌گذاری.....
۱۴۷	۱-۳-۳- اکراه (اجبار معنوی خارجی).....
۱۴۸	۱-۱-۳-۳- شرایط تحقق اکراه.....
۱۴۹	۱-۱-۳-۳- عادتاً قابل تحمل نبودن فشار و خطر.....
۱۵۰	۲-۱-۳-۳- قابلیت تحقق خطر و تهدید.....

- ۱۵۱ ۳-۱-۱-۳-۳ ضدقانونی بودن خطر و تهدید
- ۱۵۲ ۴-۱-۱-۳-۳ ضرورت انجام جرم
- ۱۵۳ ۵-۱-۱-۳-۳ تناسب رفتار متهم با خطر و تهدید
- ۱۵۶ ۶-۱-۱-۳-۳ استقلال عامل خطر، از رفتار عمدی متهم
- ۱۵۸ ۷-۱-۱-۳-۳ فعلی یا قریب‌الوقوع بودن خطر و تهدید
- ۱۵۸ ۲-۳-۳ اضطراب
- ۱۵۹ ۲-۳-۳ اضطراب یا منشأ درونی (اجبار مادی درونی)
- ۱۶۰ ۲-۲-۳-۳ اضطراب یا منشأ غیرانسانی (حالت ضرورت)
- ۱۶۰ ۳-۳-۳ قوه قهریه
- ۱۶۱ ۱-۳-۳-۳ قوه قهریه یا منشأ انسانی خارجی (اجبار مادی خارجی)
- ۱۶۱ ۲-۳-۳-۳ قوه قهریه یا منشأ غیرانسانی (فورس مازور)
- ۱۶۲ ۴-۳-۳ فوران امیال غریزی (اجبار معنوی درونی)
- ۱۶۳ ۵-۳-۳ دلایل رفع مسئولیت کیفری در اکراه و مفاهیم مشابه
- ۱۶۳ ۶-۳-۳ مسئولیت مدنی در اکراه و مفاهیم مشابه
- ۱۶۵ ۴-۳-۳ مستی در زمان انجام جرم
- ۱۶۵ ۱-۴-۳ پیشینه قانون‌گذاری
- ۱۶۸ ۲-۴-۳ موضع قوانین کنونی در قبال جرم در حال مستی
- ۱۶۹ ۱-۲-۴-۳ مستی با عذر موجه
- ۱۷۰ ۱-۱-۲-۴-۳ مستی ناشی از اجبار و اشتباه
- ۱۷۱ ۲-۱-۲-۴-۳ مستی ناشی از اضطراب
- ۱۷۴ ۲-۲-۴-۳ مستی بدون عذر موجه
- ۱۷۵ ۱-۲-۲-۴-۳ بررسی ماده ۱۵۳ ق.م.ا.ج
- ۱۷۹ ۲-۲-۲-۴-۳ بررسی ماده ۳۰۴ ق.م.ا.ج
- ۱۸۷ ۳-۲-۲-۴-۳ بررسی ماده ۷۱۸ ق.م.ا.

۱۹۱	 ۴-۲-۴-۳- انجام جرم در حال جنون ناشی از الکلیسم
۱۹۳	 ۳-۵- اشتباه
۱۹۳	 ۳-۵-۱- جهل حکمی (ناآگاهی از قانون)
۱۹۷	 ۳-۵-۱-۱- معیارهای تشخیص جهل حکمی
۲۰۰	 ۳-۵-۱-۲- موضع قوانین کیفری کنونی در قبال جهل حکمی
۲۰۲	 ۳-۵-۱- اشتباه موضوعی
۲۰۲	 ۳-۵-۱-۲- انواع اشتباه موضوعی
۲۰۳	 ۳-۵-۱-۲- تأثیر اشتباه موضوعی بر مسئولیت کیفری
۲۰۷	 ۳-۵-۳- مسئولیت مدنی در اشتباه

فصل چهارم

علل توجیه کننده جرم

۲۰۹	 ۴-۱- دفاع مشروع
۲۱۰	 ۴-۱-۱- مبانی دفاع مشروع
۲۱۱	 ۴-۱-۲- آماج‌های دفاع مشروع
۲۱۲	 ۴-۱-۲-۱- نفس (جان)
۲۱۲	 ۴-۱-۲-۲- مال
۲۱۷	 ۴-۱-۲-۳- آزادی تن
۲۱۸	 ۴-۱-۲-۴- عرض
۲۱۸	 ۴-۱-۲-۵- ناموس
۲۲۳	 ۴-۱-۳- شرایط دفاع مشروع
۲۲۳	 ۴-۱-۳-۱- شرایط تهاجم
۲۲۳	 ۴-۱-۳-۱-۱- زیانبار بودن تهاجم
۲۲۵	 ۴-۱-۳-۱-۲- ضد قانونی بودن تهاجم

- ۲۲۶-۱-۳-۲-الف - اقدامات مجریان احکام و دستورهای لازم الاجرا
- ۲۲۷-۱-۳-۲-ب - اقدامات مأمورین حافظ نظم و مبارزه با جرایم
- ۲۳۲-۱-۳-۳-الف - فعلی یا قریب الوقوع بودن خطر تهاجم
- ۲۳۴-۱-۳-۳-الف - اقدامات پس از پایان تهاجم
- ۲۳۶-۱-۳-۳-ب - تجاوز غیر عمدی
- ۲۳۷-۱-۳-۴-۱-۴-واکنشی نبودن تهاجم
- ۲۳۹-۱-۳-۲-شرایط واکنش در برابر تهاجم (شرایط دفاع)
- ۲۳۹-۱-۳-۱-تناسب رفتار دفاعی با تهاجم
- ۲۴۱-۱-۳-۲-الف - دفاع ساکن
- ۲۴۴-۱-۳-۲-۱-ب - تناسب در دفاع منجر به قتل
- ۲۴۶-۱-قتل برای دفاع از عرض و ناموس
- ۲۴۷-۲-قتل برای دفاع از نفس
- ۲۴۸-۳-قتل برای دفاع از آزادی تن
- ۲۴۹-۴-قتل برای دفاع از مال
- ۲۵۱-۱-۳-۲-۲-کاربرد روش آسانتر
- ۲۵۴-۱-۳-۳-شرایط دفاع از «دیگری» یا مال «دیگری»
- ۲۵۴-۱-۳-۳-۱-دفاع با حضور «دیگری»
- ۲۵۵-۱-۳-۳-۲-دفاع بدون حضور «دیگری»
- ۲۵۷-۱-۴-۱-مسئولیت کیفری و دفاع مشروع
- ۲۶۱-۱-۴-۵-مسئولیت مدنی و دفاع مشروع
- ۲۶۱-۲-۴-امر آمر قانونی
- ۲۶۵-۱-۲-۴-پیشینه قانون گذاری
- ۲۶۸-۲-۲-۴-نظریاتی در چه گونه‌ی انجام مأموریت
- ۲۶۹-۳-۲-۴-مسئولیت کیفری آمر و مأمور در نظام کیفری ایران

۲۷۰	 ۴-۲-۴- ویژگی‌ها و حدود مسئولیت کیفری آمر
۲۷۳	 ۴-۲-۵- ویژگی‌های دستور (امر)
۲۷۴	 ۴-۲-۵-۱- رعایت مقررات شکلی صدور دستور
۲۷۴	 ۴-۲-۵-۲- قانونی بودن دستور
۲۷۶	 ۴-۲-۵-۲- الف - معیارهای شناخت دستور مشکل
۲۷۸	 ۴-۲-۶- موجبات رافع مسئولیت کیفری از مأمور
۲۷۹	 ۴-۲-۶-۱- دفاع اطاعت از مافوق
۲۸۱	 ۴-۲-۶-۲- دفاع چهار
۲۸۲	 ۴-۲-۶-۳- دفاع اشتباه
۲۸۳	 ۴-۳- تأدیب کردک و دیوانه
۲۸۴	 ۴-۳-۱- پیشینه قانون گذاری
۲۸۶	 ۴-۳-۲- افراد قابل تأدیب
۲۸۷	 ۴-۳-۳- افراد دارای اختیار تأدیب
۲۹۱	 ۴-۳-۴- گستره و مصادیق تأدیب
۲۹۶	 ۴-۳-۵- شرح قانون حمایت از کودکان و نوجوانان، مصوب ۱۳۸۱/۹/۲۵
۳۰۲	 ۴-۵- اجرای قانون اهم
۳۰۶	 ۴-۶- امر به معروف یا نهی از منکر
۳۱۱	 پیوست‌ها
۳۲۳	 فهرست منابع

مقدمه

در سرفصل درس حقوق جزای عمومی (۱)، پس از بررسی پیشینه شکل‌گیری حقوق کیفری مدرن و دگرگونی اندیشه‌های بنیادین مربوط بدان، عناصر سه گانه جرم، تعاریف و انواع جرایم، مطالعه می‌شوند. در درس حقوق جزای عمومی (۳) نیز - که نوعی کیفرشناسی است - ویژگی‌ها، اهداف و انواع مجازات‌ها و اقدامات تأمینی و علل تعلیق و سقوط آن‌ها و اسباب تخفیف، تشدید و جهل‌کنکی اجرای آن‌ها بررسی می‌شود.

موضوع حقوق جزای عمومی (۲)، مجرم و مسئولیت کیفری است. در آموزش این درس، این پرسش‌ها بررسی می‌شود که مجرم چه کسی است؟ نقش‌های او در حالت‌ها مباشرت، معاونت، شرکت و سببیت در حقوق کیفری چه گونه تعریف می‌شود؟ افزون بر آن، چه اسبابی باعث می‌شود که فاعل یک رفتار کیفری، دارای مسئولیت کیفری نباشد؟ مسئولیت کیفری از حیث عنصر مادی، روانی و قانونی و اسباب موجد آن، با مسئولیت مدنی متفاوت است. مسئولیت مدنی، شایستگی قانونی و اخلاقی برای تحمل جبران خسارات مادی و معنوی ناشی از رفتار شخص است. مسئولیت کیفری نیز، شایستگی قانونی و اخلاقی یک انسان برای تحمیل مجازات بر او است. عنصر روانی برای تحقق مسئولیت کیفری، عمد یا خطای جزایی است، در حالی که در مسئولیت مدنی، عنصر روانی بسیار عام‌تر است. از همین رو، گاهی شخصی فاقد مسئولیت کیفری، اما دارای مسئولیت مدنی است.

پیش از شکل‌گیری حقوق جزای مدرن، در بسیاری از جوامع، افراد دچار ضعف شعور (مانند دیوانگان و کودکان) همانند عاقلان کیفر می‌شدند. در برخی از این جوامع، مجازاتی همسان یا گاهی شدیدتر از عاقلان، برای افراد دیوانه اجرا می‌شد، زیرا معتقد بودند که ارواح پلید شیطانی بر تن و روان چنین شخصی مسلط شده‌اند و تنها راه

خروج ارواح ناپاک، بسیار زجر دادن چنین شخصی است. در جوامع سستی مسلمان نیز اگر چه به موجب احکام شرعی، کیفر دادن افراد دیوانه و کودک (نه تأدیب آنها)، منع شده بود، اما در عمل چنین افرادی گاهی زیر کیفرهای شدیدی قرار می‌گرفتند.

در میان مکاتب کیفری مختلف، پیروان مکتب اثباتی، کانون نظریات خود را با محوریت شناخت مجرم بنیان نهادند و نظریه «مسئولیت نقصان یافته» را مطرح کردند که مطابق آن، افراد جامعه به تناسب استعداد و توانایی ذهنی خود درک متفاوتی نسبت به ماهیت عمل خود و عواقب آن دارند و به میزان نقصان یا ازدیاد شعور آنان، مسئولیت کیفری آنان نیز بایستی متغیر و متفاوت باشد. امروزه به کمک علوم روان شناختی، ده‌ها گونه از تقصیدهای روانی و رفتاری شناخته شده است که در وجود یا عدم مسئولیت کیفری و نیز درجه این مسئولیت تأثیر متفاوتی دارند.

داشتن مسئولیت کیفری، با مجازات شدن تلازم ندارد. بدین معنا که برای مجازات کردن یک شخص، باید اهلیت مسئولیت کیفری داشته باشد، اما به طور استثنائی، برخی از اشخاص که چنین اهلیتی را دارند، مجازات نمی‌شوند. برای نمونه، اشخاصی که به مجازات تعلیقی (مراقبتی یا ساده) محکوم می‌شوند یا اتهام آن‌ها به صدور قرار «تعلیق تعقیب» منتهی می‌شود، دارای مسئولیت کیفری هستند، اما بنابر دلایلی، مجازات نمی‌شوند. انسانی که دارای مسئولیت کیفری است، فعل یا ترک فعل مجرمانه را در حالات گوناگونی انجام می‌دهد که قابلیت سرزنش پذیری یکسانی ندارند. گاهی او به تنهایی فعل یا ترک فعل مجرمانه را محقق می‌سازد و گاهی با دیگری؛ گاهی به فاعل جرم یاری می‌رساند و گاهی نیز با واسطه انسانی یا چیزی دیگر، به طور غیرمستقیم سبب تحقق جرم می‌شود. از همین رو، بزهکار نقش‌های مجرمانه مختلفی چون سبب، مباشر، شریک و معاون را در شرایط گوناگون بازی می‌کند که مسئولیت او متفاوت می‌سازد.

تحمیل مسئولیت کیفری بر انسان، اصولاً نیازمند آن است که وی رفتار مجرمانه را با اراده‌ای آزاد و در حالی کرده باشد که از نظر روانی در صحت بوده باشد، زیرا یکی از عناصر سه گانه جرم، عنصر روانی است که دلالت بر رفع یا نقصان مسئولیت متهمی

دارد که جرم را آگاهانه و با اختیار برگزیده است. افرادی که در حالت دیوانگی، کودکی، مستی ناخواسته، اجبار، اضطراب و اشتباه جرمی می‌کنند، (با احراز شرایطی) قابل مجازات نیستند.

گاهی نیز گرچه رفتار متهم باعث زیان به دیگران می‌شود و بر حسب ظاهر، با تعاریف و توصیفات مجرمانه در قانون مطابقت دارد، اما بنا بر مصالح مهم‌تری که از آن رفتار ناشی می‌شود، مقنن چنان رفتاری را مجاز می‌شمرد و از حیث عنصر قانونی، وصف جرم بودن را از آن برمی‌دارد. این حالات را موجبات توجیه کننده جرم گویند که دفاع مشروع، امر آمر قانونی، تنبیه کودک و دیوانه، اجرای قانون اهم و رضایت شخص زیان دیده (در عملیات پزشکی و فعالیت‌های ورزشی) از این قبیل هستند.

این کتاب متناسب با سه فصل‌های درس حقوق جزای عمومی (۲) برای دانشجویان رشته حقوق در مقطع کارشناسی نوشته شده است که به دلیل تفصیل مطالب و تحلیل تخصصی عناوین، برای تمامی دانشجویان و دانش‌آموختگان رشته حقوق و مشاغل مرتبط با قضاوت کیفری سودمند است.

از مدیر فاضل و دانش دوست انتشارات دادگستر، جناب آقای سمیعان، که در انتشار مجلدات نخست و دوم این اثر، قبول زحمت فرمودند، سپاسگزارم و امیدوارم که یزدان پاک همواره ایشان را یاری رساند.

مهدی سلطانی

شهریور ۱۳۹۱